

גירוש שדים וניתוח קיסרי- רפואה מסורתית מול רפואה מערבית באפריקה

192-1-62

תשפ"ג סמסטר ב', ימי ב' 12:00-14:00

מרצה: דר' אורי שורצמן (שעת קבלה-בתיאום מראש בלבד)!

עוזרת הוראה: כרמית וולברג (שעת קבלה -בתיאום מראש בלבד)!

פרטי התקשרות עם צוות הקורס:

המייל של דר' אורי שורצמן oribritta@gmail.com

המייל של כרמית וולברג carmitw@post.bgu.ac.il

נשתדל מאוד לענות למיילים תוך עד 48 שעות. לא עונים למיילים בשבת (לרבות מוצאי שבת).

תקציר הקורס:

המפגש בין רפואה מסורתית באפריקה, המבוססת על טקסים, תפקידי הכוהנים והכוהנות בקבוצות שונות, סיפורי אלים, כוחות טבע ומגרשי שדים, לבין הרפואה המערבית, יוצרת שיח מרתק בין באנתרופולוגיה, רפואה ופסיכיאטריה רב-תרבותית.

קורס זה עוסק בניתוח הפערים בין תפיסות אפריקאיות (ממגוון מדינות ביבשת) של מחלות ופתולוגיות באפריקה לבין התפיסה המערבית של אותן מחלות תוך כדי ערעור על התפיסה הרווחת שהמערבי וה"מודרני" הינובהכרח הכלי הטוב ביותר לאבחון וטיפול. במהלך הקורס יחשפו הסטודנטים לסיפורים ומצבים שונים של פתולוגיות ביבשת אפריקה, סיפורים אלו ישמשו הן כבמת היחשפות לדרכי טיפול מקומיות (כגון גירוש שדים, רפואה צמחית, טקסי טיהור) והן כמקרי בוחן של המפגש בין רפואה מערבית לרפואה מסורתית באפריקה. בנוסף, הצגה ודיון בנתונים שונים ישמשו כפלטפורמה לשיח על היחס לחיים ומוות ועל התפתחות קוגניטיבית, פיזית ומינית במקומות שונים ביבשת.

100% מהציון יינתן על עבודת הגמר

בסימום של הקורס נדרשים/ות הסטודנטים/ות להגיש עבודה אשר משווה בין התפיסות, הגישות הקליניקות או התיאולוגיות השונות הנוגעים לבריאות ופתולוגיה בין שתי תרבויות לפחות, או הצגה ודיון ביקורתי של נושא/ סוגיה הנוגעת באחת התרבויות, תוך שימוש בידע שנרכש בקורס. אין חובה שהעבודה תהיה על אפריקה, אך עליה כן להיות קשורה לרוח הקורס.

הגשת העבודה היא בשלישיות, רביעיות או חמישיות. לא תינתן אופציה להגשה ביחידים או בזוגות. יש לאשר את נושא העבודה מול כרמית עד לשבוע האחרון של סמסטר ב'. על מנת לקבל אישור לכתיבת העבודה יש להעלות הצעה מסודרת למודל עד לתאריך 08.06.23. על ההצעה לכלול הצגה של הנושא עליו בחרתם לכתוב (מספר משפטים שמפרטים את הנושא ולמה לדעתכם הוא רלוונטי לרוח הקורס), שמות מלאים ותעודות זהות של כל חברי הקבוצה ורשימה ביבליוגרפית הכוללת לפחות 6 מקורות אקדמיים עליהם תתבססו בעבודתכם.

היקף העבודה: 6-9 עמודים (פונט בגודל 12, רווח כפול), לא כולל שער, תוכן עניינים וביבליוגרפיה. העבודה נדרשת לעמוד בכל הכללים של הכתיבה האקדמית המופיעים במודל.

הנכחות בהרצאות הינה חובה! מי שיעדר למעלה מ-20% מהשיעורים לא יקבל ציון בקורס.

נושאי ההרצאות:

1. הנשמה יבשה כמו פאפיה בשמש- תפיסת העצב והדיכאון בתרבויות האפריקאיות.
2. אלת הנהר ונבחרת הכדורגל של הכפר- הכוהנים המסורתיים והכישוף הדדוקטיבי מול הכישוף המושרה.
3. החולות ההיסטריות של שרקו ופריד, והחולים של הכומר דניאל-תסמונת היסטוריות בתרבות המערבית ובתרבויות האפריקאיות.
4. הציף שהואגם גבר וגם אשה- השוואה בין המבנה והמהלך של פסיכוזות בתרבויות שונות.
5. המוות אינו סוף הקיום- האבות הקדומים ושאלות על פרידה וצמיחה נורמלית של ילדים.
6. סעודת מכשפות על עץ הבאובב- הכישוף באדם הבריא ובאדם החולה.
7. האם אפשר לראות גמדי-יער? הלוצינציות פתולוגיות מול הלוצינציות תרבותיות.
8. ללדת במחבוא השיחים- תפיסת הכאב בתרבויות אפריקאיות.

9. הרוחות הרעות לוכדות נערה- מצבים דיסוציאטיביים כביטוי לבריאות נפשית.
10. ערפול-הכרה ואובדן הפין- תסמונת תלויות תרבות.
11. צלחות זכוכית לארוחת פו-פו- ניתוח של כישלונות רפואיים התערבותיים.
12. בלי רומנטיקה ובלא נחיתות- הדיאלוג בין מרפאים מסורתיים לרופאים מערבי.
13. שיעור סיכום.

REFERENCES

- Ben-Arie, O., Swartz, L., Dickman, B.J. Depression in the elderly living in the community: Its presentation and features. *British Journal of Psychiatry*. 1987; 150: 169-174.
- Rumble, S., Swartz, L., Parry, C., Zwarenstein, M. Prevalence of psychiatric morbidity in the adult population of a rural South village. *Psychological Medicine*. 1996; 26: 997-1007.
- Obeyesekere, G. Depression, Buddhism and the work of culture in Sri Lanka. In Kleinman, A., Good, B. Culture and depression: Studies in the anthropology and cross-culture psychiatry of affect and disorder (pp. 134-152), Berkely: University of California Press. 1985.
- Symptom comparison across multiple solicitation methods among Burundians with traumatic event histories. Yeomans PD, Herbert JD, Forman EM. *J Trauma Stress*. 2008 Apr;21(2):231-4.
- Trauma and posttraumatic stress disorder in an urban Xhosa primary care population: prevalence, comorbidity, and service use patterns. Carey PD, Stein DJ, Zungu-Dirwayi N, Seedat S. *J Nerv Ment Dis*. 2003 Apr;191(4):230-6.
- Ageing, sexuality and enhancement among Yoruba people in southwestern Nigeria. Agunbiade OM, Ayotunde T. *Cult Health Sex*. 2012;14(6):705-17
- Idowu, E.B. *Olodumare: God in Yoruba Belief*. Longman. 1962.
- Sow, I. *Anthropological structures of madness in Black Africa*. Translation. New York: International Universities Press, Inc. 1980.
- זיגמונד פרויד, יוזף ברויאר. מחקרים בהיסטוריה. תרגום: מרים קראוס. עורך: דרור גרין. ספרים, הוצאה לאור. קוגיט, בית ספר לפסיכותרפיה. 2004.
- Kleinman, A. *Writing at the margin: Discourse between anthropology and medicine*. Berkeley: University of California Press. 1995.
- Bjerke, S. Witchcraft as Explanation. The Case of the Zinza. In Jacobson-Widding, A and Westerlund, D. (Eds.) *Culture, Experience and Pluralism*. Uppsala: Acta Univessitatis Upsaliensis. 1989.
- Extraction studies of *Tabernanthe iboga* and *Voacanga africana*. Jenks CW. *Nat Prod Lett*. 2002 Feb;16(1):71-6.
- Addiction** research. **Ibogaine** therapy: a 'vast, uncontrolled experiment'. Vastag B. *Science*. 2005 Apr 15;308(5720):345-6.
- Swartz, L. *Culture and mental health. A Southern African view*. Cape Town: Oxford University Press. 1998.
- Wording effects and the factor structure of the Hospital **Anxiety** & Depression Scale in HIV/AIDS patients on antiretroviral treatment in South **Africa**. Wouters E, Booysen Fle R, Ponnet K, Baron Van Loon F. *PLoS One*. 2012;7(4):e34881. Epub 2012 Apr 20.
- Hopper, K. Wanderling, J. Revisiting the developed versus developing country distinction in course and outcome in schizophrenia. Results from IsoS, the WHO collaborative follow up project. *Schizophrenia Bulletin*. 2000; 26 (4): 835-846.
- Jablensky, A. Sartorius, N. Ernberg, G. Anker, M. Korten, A. Cooper, J.E. Day, R. Bertelsen, A. Schizophrenia: Manifestations, incidence and course in different cultures. A WHO ten-country study. *Psychological Medicine*. 1992: Supplement 20.

WHO (World Health Organization). The international pilot study of schizophrenia. Geneva: (World Health Organization). 1973.

WHO (World Health Organization). Schizophrenia. An international follow-up study. Chichester: John Wiley and Sons. 1979.